

N:o 216.

Af herr **E. Wavrinsky** m. fl., med förslag till ändrad lydelse af § 13 regeringsformen.

Bestämmelserna om kommandomålen sätta konungen i tillfälle att utan hinder från någon ansvarig rådgifvare vidtaga anstalter, som kunna göra krigsutbrott oundvikligt; alla mål, som röra förhållandet till främmande magter, deri inbegripna afhandlingar och förbund, äro undandragna pröfning i statsrådet.

Dertill kommer, att konungen enligt regeringsformens § 13 eger att utan Riksdagens hörande och mot sina rådgifvares afstyrkande börja krig.

Under en klok och omtänksam monark torde landet löpa föga risk genom ett sådant förhållande. Men frånvaron af en sådan grundlagsbestämmelse, som med hvarje dag blir allt otidsenligare, bör befria regenten och regeringen för brydsamma alliansanspråk och väsentligt bidra att frigöra landet från äfventyrliga stormagtspolitiska eggelser och påtryckningar, hvaribland anspråk på öfverlåtelse af Sveriges krigsmagt eller någon del deraf i annan stats tjänst ligga nära till hands.

Det lider intet tvifvel, att nationen önskar lefva i frid och undvika allt, som kan leda dertill, att vi indragas i krigiska förvecklingar eller löpa sådan fara. Ingenting bör underlätas för att befordra denna fredliga politik, och grundlagen bör icke öfverflytta ansvaret för denna politik från folkets på regentens skuldror.

Icke utan skäl yttrade konstitutionsutskottet 1809 i sitt memorial n:o 1 med förslag till regeringsform, att de flesta krig äro började i kabinetten, innan de utbryta på fälten.

Konungen bör därför icke utan Riksdagens samtycke kunna börja krig eller sluta fred.

Sjelfva den revancherufvande franska nationen har inskrifvit i sin grundlag — i artikeln 9 af den konstitutionella lagen af 16 juni 1875: »*Republikens president kan ej förklara krig utan båda kamrarnes föregående samtycke.*»

Enligt *Nordamerikas Förenta staters förbundsorfattning* af 1787, art. I, section 8, skall kongressen hafva magt att förklara krig; och *Schweiz' förbundsorfattning* af den 29 maj 1874 stadgar i art. 85: »Till förbundsörsamlingens befogenhet höra: — — — — 6) *Mått och steg för den yttre säkerheten, för bevarandet af Schweiz' oafhængighet och neutralitet, krigsförklaringar och fredsslut.*»

I *England* har faktiskt parlamentet, rättare sagdt underhuset, krig och fred i sin hand. Genom Bill of Rights 1689 förbjöds konungen att utan parlamentets samtycke hålla stående trupper, i det att parlamentet förklarade: »att upprättandet eller underhållandet af en stående armé inom riket i fredstid, utan parlamentets medgifvande, strede mot lag». Och strax derefter följde »The Mutiny Bill», subordinationslagen, en lag för armén och en för flottan, hvarigenom bland annat regeringen utrustades för ett år i sänder med befogenhet att inom vissa gränser utfärda krigsartiklar, bestraffa mutiny, d. v. s. subordinationsbrott, myteri m. m. (deraf namnet: The Mutiny Bill), hvilken lag för 1 år åt gången auktoriserar och på siffran bestämmer arméns styrka inom landet. Härmed och med den årliga budgeten tog parlamentet krig och fred i sin hand. 1878, då lord Beaconsfield förde en krigisk politik mot Ryssland, visade det sig, att parlamentet skulle haft fullkomligt i sin hand att i tid stäfja denna politik, derest Ryssland afslagit förslaget om en kongress och parlamentet ej velat besvara en sådan vägran med en krigsförklaring.

Norges grundlovs § 25 stadgar: »Till Angrebs Krig maae Norges Tropper og Roeflotille ikke anvendes uden Storthingets Samtykke».

På den interparlamentariska konferensen i Brüssel detta år uttalade Spaniens delegerade, den konservative rojalisten, senatoren och excellensen *Marcoartu* under allmänt bifall den skarpaste förkastelse-dom öfver det otidsenliga förhållandet, att afgörandet om ett lands krig eller fred förbehålles regenten med eller utan regeringens samtycke.

I den mån rustningsbördorna vuxit hafva helt naturligt anspråken på att afgörandet om krig eller fred skall tillkomma nationen vuxit. Dessa berättigade anspråk kunna ej utan våda åsidosättas.

Vi få därför föreslå,

att § 13 regeringsformen må erhålla följande förändrade lydelse:

Konungen må ej börja krig eller sluta fred utan Riksdagens, genom båda kamrarnes sammanstående beslut, meddelade samtycke till Konungens derom afgifna proposition.

Stockholm den 3 februari 1896.

Edvard Wavrinsky.

E. J. Ekman.

P. J. M. Erikson.

O. Walter.

P. Norberg.

D. Persson.

John Olsson.

Adolf Aulin.

B. P. Ersson.

And. Olsson
i Mårdäng.

J. Mankell.

Oskar Eklund.

E. Norman.

Anton Hahn.

Joh. Er. Nordin.

Lars Eriksson.

J. Lindgren.

Fridtjuv Berg.

C. J. Hammarström.

A. F. Broström.

David Bergström.

Magnus Höjer.

Curt Wallis.